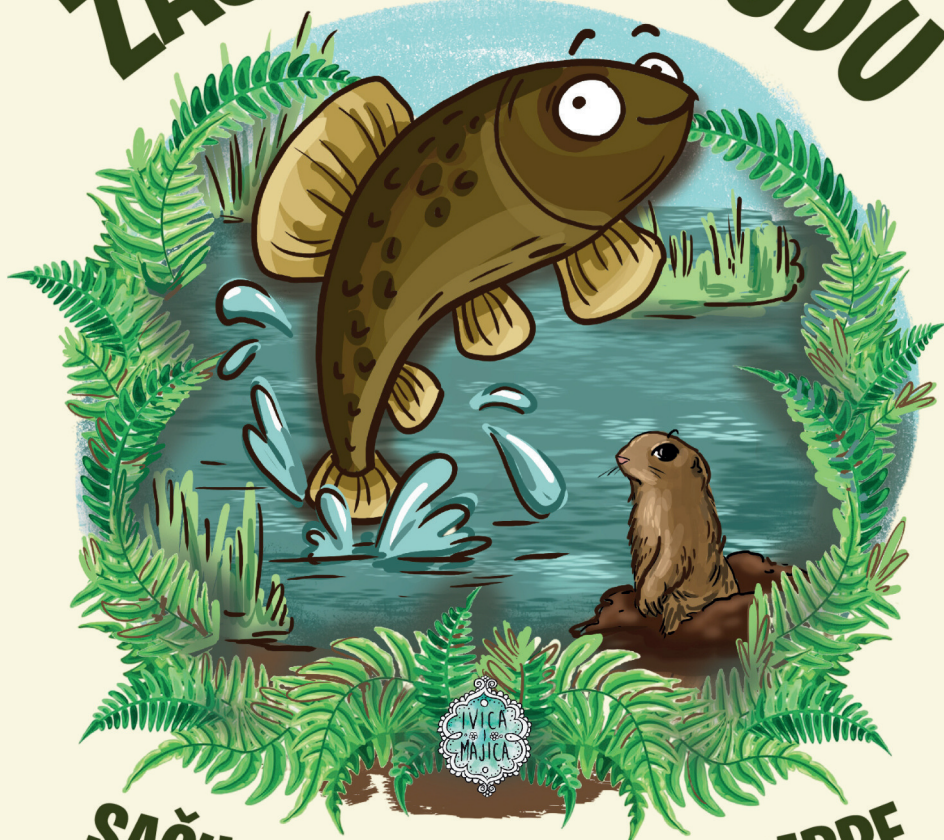

INSTITUT ZA REGIONALNI RAZVOJ

ZAŠTITI PRIRODU

SACUVAJMO STANIŠTE UMBRE

#EY
ZA TEBE

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in the Republic of Serbia

EY за Зелену агенду у Србији

UMBRA

KRALJICA KRALJEVCA

Fotografija: Milica Živković

O REZERVATU

Na rubu Deliblatske pešcare, usred vojvodjanske ravnice, u živopisnom selu Deliblato prostire se oaza mira i tišine Specijalni rezervat prirode „Kraljevac”. Jezero Kraljevac sa plutajućim ostrvima, okolnim tršćacima, šumama, livadama i pašnjacima odlikuju se bogatstvom i raznovrsnošću biljnog i životinjskog sveta.

Specijalni rezervat prirode „Kraljevac” je područje jedinstvene prirodne lepote gde plutajuća ostrva pomerana jakim vetrom po površini vode neprekidno menjaju okolni pejzaž. Plutajuća ostrva predstavljaju ostatke nizijskih tresava, jednih od globalno najredjih i najugroženijih tipova staništa, kao i jedno od poslednjih utočišta retke biljne zajednice barske paprati i močvarne ive na našim prostorima.

Fotografija: Milica Živković

PLUTAJUĆA OSTRVA

Plutajuća i stalna ostrva sa vodenim oknima i podzemnim izvorima koji ne mrznu ni tokom najvećih zima predstavljaju značajno stanište za ribe, uključujući globalno ugroženu vrsu umbra, kao i zimovalište i odmorište za ptice tokom prolećne i jesenje seobe.

Rezervat je deo medjunarodno značajnog područja za ptice (IBA) i predstavlja značajno gnezdilište brojnih retkih vrsta ptica močvarica, među kojima se ističu mrka i žuta čaplja, gak, čapljica, eja močvarica, kao i globalno ugrožena patka njorka. Belobrada i crna čigra, kao veliki i mali vranac redovno se hrane ribom na ovom području. Lesni odeseci koji okružuju jezero Kraljevac mesto su gneždjenja velikih kolonija pčelarica. Obližnji pašnjaci sa ostacima kontinentalne stepe jedno su od poslednjih utočišta ugroženih vrsta stepskih glodara tekunice i slepog kučeta u Vojvodini. Rezervat pruža posetiocima izvanredne mogućnosti za bavljenje sportskim ribolovom, veslanjem, posmatranjem ptica i fotografisanjem prirode.

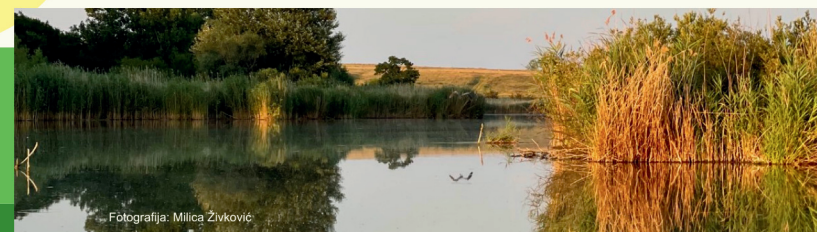
Fotografija: Milica Živković

Fotografija: Milica Živković

Fotografija: Vasilije Ritopečki

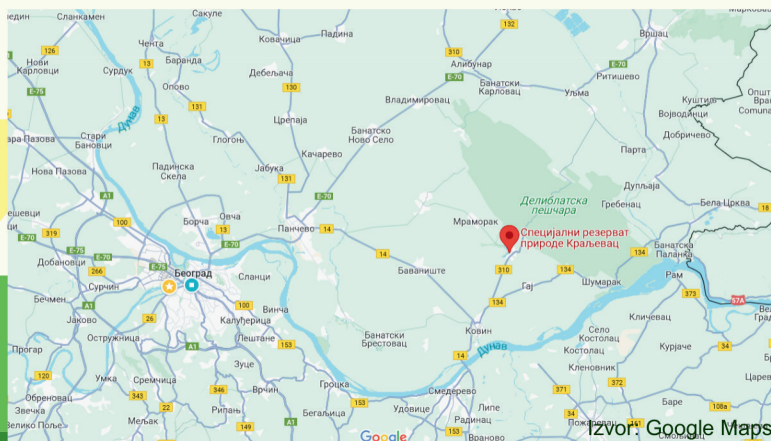
Fotografija: Milica Živković

Fotografija: Vasilije Ritopečki

POLOŽAJ

Specijalni rezervat prirode „Kraljevac” nalazi se u selu Deliblato u Južnom Banatu na teritoriji opštine Kovin. Naslanja se delom na jugozapadnu granicu Specijalnog rezervata prirode „Deliblatska peščara”. Najbliži gradovi su Kovin (16 km), Smederevo (27 km), Pančevo (37 km) i Beograd (58 km). Do rezervata se može stići kolima preko Pančeva, Dolova i Mramorka (Ruta 14) ili Kovina (Ruta 310), autobusom iz Kovina (Lasta), i biciklom (EuroVelo 6, EuroVelo 11, Banat Greenway network, Banatska biciklistička ruta Kovin – Alibunar, 1 Dunavska ruta prolaze direktno ili u blizini rezervata).

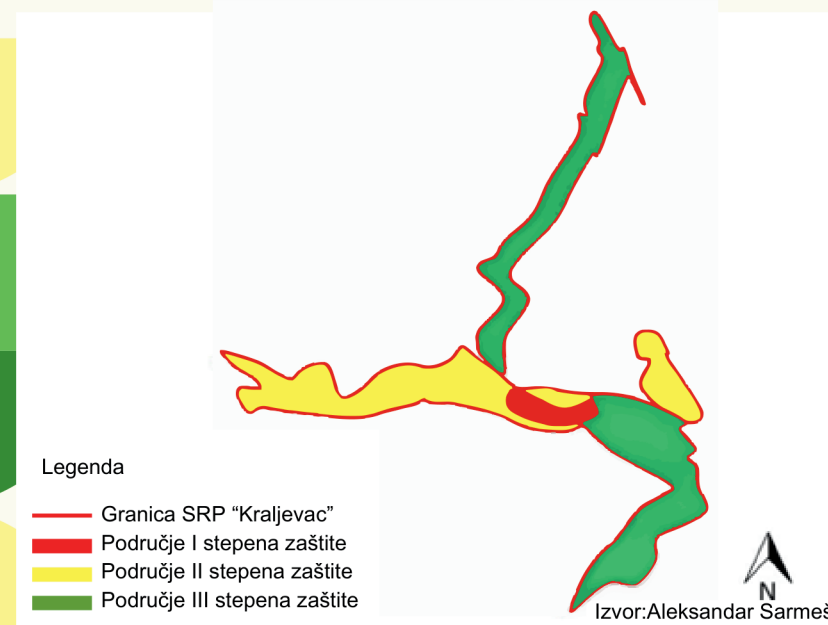

izvor: Google Maps

Specijalni rezervat prirode „Kraljevac” prostire se na 264 ha i obuhvata tri prostorne celine: jezero Kraljevac sa plutajućim i stalnim ostrvima i okolnim tršćacima površine 192 ha, pašnjak „Spasovina” (u narodu poznat kao „Vašarište”) na lesnoj tarasi površine 20 ha, i dolinu izvora „Obzovik” površine 52 ha.

U rezervatu je na snazi trostepeni sistem zaštite:

- I stepenom zaštite obuhvaćena je površina plutajućih i stalnih ostrva sa reliktnom biljnom zajednicom barske paprati i močvarne ive u centralnom delu jezera Kraljevac površine 15 ha,
- II stepenom zaštite obuhvaćen je severo-zapadni deo jezera Kraljevac sa okolnim tršćacima i pašnjakom Spasovina površine 106 ha, dok je
- III stepenom zaštite obuhvaćen jugo-istočni deo jezera Kraljevac sa dolinom izvora Obzovik površine 143 ha.

Legenda

- Granica SRP "Kraljevac"
- Područje I stepena zaštite
- Područje II stepena zaštite
- Područje III stepena zaštite

Izvor: Aleksandar Sarmeš

O PROŠIRENJU

Prema planu proširenja SRP “Kraljevac”, planira se proširenje rezervata, kako bi obuhvatio i sledeće lokalitete:

Beli izvor:

Dva izvora sa pitkom vodom ispod pašnjaka. Voda se preko kanala uliva u jezero ispod puta Deliblato – Mramorak.

Mramoračka reka:

Izvor sa pijaćom vodom dolazi iz sela Mramorak koje je udaljeno od Deliblata 7km. Iznad izvora napravljena je crkvice (manastir) posvećena svetoj Petki. Prolazi kroz Mramorački atar i prolazi ispod nekadašnje pruge Vladimirovac – Kovin gde se uliva u Kraljevac. U ovom potezu nađena je jedna interesantna vrsta ribe koja nije specifična za ovo područje, a to je Krkuša (*Gobio gobio*)

Činkina ćuprija:

Krak Kraljevca koji dolazi iz pravca sela Bavanište. Protiče između tri atarska područja Bavanište, Mramorak i Deliblato. Deo koji je veoma bitan za stanište Umbre, odnosno deo u kome je pronađena najveća populacija Umbre. Zabeleženo je i veća prisutnost čikova i barskog karaša.

Kanal Ulmiduđ-Suva Bara:

Voda dolazi iz pravca Velikih i Malih Vrela, odnosno proteže se između dva atarska poteza Gaj i Deliblato. Na vrelima postoje nekoliko izvora koji imaju vodu za piće, ali se kasnijim prolaskom kroz atar kanal snabdeva i ocednom vodom sa njiva. Ovaj kanal se spaja sa kanalom iz Kraljevca i zajedno formiraju Crnu baru. U ovom staništu pronađena je Umbra, ali i još neke zaštićene i strogo zaštićene vrste, kao što su: Čikov, Vijun, Štuka, Mrmoljak i dr.

NOVE GRANICE

Crna bara:

Akumulacija nastala otprilike istih godina kada i Kraljevac. Podizanjem brane i podizanjem nivoa vode napravljeno je jezero Crna bara. Vodu dobija iz tri kraka, to jest iz tri kanala koji dolaze iz pravca Bavaništa i Deliblata. Višak vode preko prelivnice otiče kanalom do Dunavca u Kovinu. U Crnoj bari zabeleženo je prisustvo Umbre, ali i Barske paprati koja se nalazi na tresetnim ostrvima kao i na Kraljevcu.

Crvenka:

Manji vodotok koji se nalazi u neposrednoj blizini Crne bare. Vodom se snabdeva od ocednih voda iz Gajačkog atara. Crvenka je klasično močvarno stanište i do sada najmanje istraženo od svih predhodnih staništa

Srp Deliblatska Peščara

Mali vikend

Mramorak Мраморак

Specijalni rezervat prirode „Kraljevac“

Deliblato Делиблато

Ćinkina ćuprija

310
Suva bara

Ulmiduđ

134
Gaj Гaj

Gornja šuma

Gornja šuma

Crna bara

vanište

RIBE

Jezero Kraljevac sa stalnim dotokom vode iz nadzemnih i podzemnih izvora, muljevitim dnom, plutajućim ostrvima, kao i bogato razvijenom vegetacijom i dubinom od 2 do 8 metara, predstavlja idealno stanište za ribe. Dvadeset šest autohtonih i alohtonih vrsta riba je do sada zabeleženo u jezeru Kraljevac. Broj autohtonih vrsta dvostruko nadmašuje broj alohtonih vrsta, dok je najveći broj vrsta iz porodice šarana. Zaštićene vrste su umbra, čikov, linjak i zlatni karaš.

Čikov (*Misgurnus fossilis*) je vrsta vezana za stajaće vode i sporotekuće vode. U stanju je da preživi u vodi sa niskom koncentracijom kiseonika jer za disanje osim škrge koristi kožu i sistem za varenje. Aktivna je noću, dok se u toku dana krije ukopavajući u mulj. Najčešće se hrani sitnim beskičmenjacima. Mresti se u drugoj ili trećoj godini života od marta do jula. Engleski naziv ove ribe je vremenski vijun jer je veoma osetljiva na promene atmosferskih prilika i u prošlosti se koristila za predviđanje vremenskih nepogoda. Čikov se nalazi na listi strogo zaštićenih vrsta Evrope (Rezolucija br. 6 Bernske konvencija i Aneks II Direktive o staništima).

UMBRA

Umbra (*Umbra krameri*), u narodu poznata kao mrguda, je reliktna i endemska vrsta iz sliva Dunava i Dnjestra. Umbra je vezana za stajaće i sporotekuće vode, bare i plitka jezera sa muljevitim dnom i bogatom vegetacijom.

U stanju je da preživi u vodi sa niskom koncentracijom kiseonika jer za disanje osim škrge koristi i riblji mehur koji joj omogućava korišćenje atmosferskog vazduha. Na vlažnom mestu može izdržati i do 10 sati bez vode.

Umbra se hrani larvama insekata, račićima, mekušcima, a ponekad i sitnom ribom. Živi oko pet godina i mresti se od marta do aprila. Umbra se nalazi na listi strogo zaštićenih vrsta Evrope (Aneks II Direktive o staništima) i na svetskoj crvenoj listi ugroženih vrsta (IUCN - VU).

INFO TABLE

U okviru projekta su postavljene info table na sledećim lokacijama:

- Ulmiduđ
- Činkina ćuprija
- Gornja šuma
- Suva Bara
- Crna Bara

MERE OČUVANJA

ZAŠTITOM STANIŠTA VRSTE *Umbra krameri* ŠTITIMO SAMU VRSTU.

Lokaliteti u sistemu Crne bare predstavljaju značajno stanište zaštićenih i strogo zaštićenih vrsta riba, a pre svega umbre. U cilju očuvanja autohtonog ribljeg fonda, neophodno je ispitivane lokalitete iz ove studije staviti pod zaštitu i pripojiti SRP "Kraljevac".

Planiranje i implementacija aktivnosti sa ciljem poboljšanja životnih uslova na staništu, uz konstantnu edukaciju stanovništva, osnovni su koraci ka očuvanju i unapređenju ribljeg fonda.

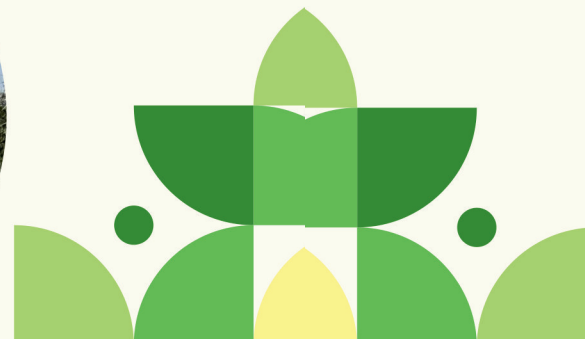
Kao poslednja konzervaciona mera očuvanja i unapređenja analiziranih populacija crнке, može se sprovesti veštački mrest u cilju planskog, interventnog poribljavanja.

Neophodno je i sprovođenje mera za eliminaciju / ublažavanje ugrožavajućih aktivnosti koje vode ka degradaciji staništa (npr. ispuštanje otpadnih voda i bacanje čvrstog otpada u kanalsku mrežu, prekomerno korišćenje pesticida na obradivim površinama uz kanalski sistem, ispumpavanje vode iz kanalske mreže za potrebe navodnjavanja obradivih površina itd).

Zato
“Sačuvajmo stanište Umbre”
svi zajedno!

Fotografija: Milica Živković

Fotografija: Milica Živković

DECA I JEZERO

U okviru projekta "Sačuvajmo stanište umbre" sproveden je likovni konkurs sa temom "Jezero Kraljevac". Na likovnom konkursu učestvovali su učenici II razreda Osnovne škole "Paja Marganović" iz Deliblata. Devojčice i dečaci sa najuspešnijim radovima na likovnom konkursu dobili su diplome i nagrade. Nagrađeni su radovi sledećih učenika:

I mesto: Mia Crevar,
II mesto: Nina Rakitovan,
III mesto: Tadija Rakaščan.

Za najmladje je održana i radionica pod nazivom "Upoznajmo SRP Kraljevac"!

Fotografija: Milica Živković

DECA I JEZERO

Pristigli radovi

II mesto: Nina Rakitovan

III mesto: Tadija Rakaščan

I mesto: Mia Crevar

SPECIJALNI REZERVAT PRIRODE „KRALJEVAC”

+381 13 210 4951

<https://srpkraljevac.rs/>

kraljevac@srpkraljevac.rs

**ul. Maršala Tita 123,
Deliblato, Srbija**

